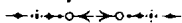

եղան. Անտիոքոյն ասիացի վերստին Սիւ-
րիոյ թագաւոր ճանչցուեցաւ. բանակը
կորդուաց ճոխ աշխարհը տարուեցաւ, հոն
ձմեռելու համար. մինչդեռ Լուկուլլոս որ
այլ եւս տէր էր Տիգրանայ Տիգրիսի հա-
րաւային կողմի գաւառներուն, կը յուզուէր
զիմացի տարւոյն աւելի զարմանալի ձեռ-
նարկի մը գաղափարէն. որ է՝ կըկնել
Մեծին Ալեքսանդրի արկածները, զբաւել
Պարսկաստանը, տիրել Պարթեւաց կայս-
րութեան՝ որու թագաւորին դեպաւն մը
զըկած էր, ետ կեցնելու համար զինքը
Տիգրանայ դաշնակցութենէն:

ՔՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փարսկեցոյ վերջին տպագրութեան վրայ

Ա.

Փարսկեցի (տպ. Տփիսիս, էջ 157, տող 24) կ'ըսէ.
« Խորհուրդի մէջ առեալ Պարսկեց թէ զո՞ւ արժանի թա-
գաւորութեան միամեցուցանել կարասցեն, և խորհեալ
զայս ի բազում աւուրս՝ հաստատելին միաբանութեամբ
զիրան՝ ի վերայ Վաղարշու »:

Գեղարքելի Հ. Դաւապետեանը ուղղաբան է. « Զո՞-
ւ արժանի թագաւորութեան միամեցանել կարասցեն »,
Յարգելի գիտնականը թոյլ տայ զիսին՝ որ
1. թագաւորութեամբ միամեցանել արտասովոր ո՞՞-
մէ՛, պէտք չէ՞ր յամենայն դէպս « ի զանի թագաւորու-
թեան » քան:՝

2. Դմաւեցուցանել շատ հեռու է ծայնական տեսա-
կէտով՝ միամեցանել:

Խնդրական բայը պիտի առաջարկէինք կարգաւ. միւս
ցուցանել:

Ահա թէ ինչպէս պարբերութիւնը կը լուսարանուի՝
եթէ չկերպէն կարգաւ:

« Հասեալ ի դուռն (Հաղարատայ, որ էր տեղապա-
սպանուած Պերդի) ժողովին առ միմի մնացորդք Արեւաց
աւագաններն, ուրումն որդի և այլոց հարայր (այսինքն՝
սպանուածներուն) ըստ զիտեցի ապրիւնց ի ժամուն (—
ըստ զմիւրց ապրիւնց ի ժամուն), Խորհուրդի մէջ ա-
ռեալ թէ զո՞ւ արժանի թագաւորութեան միւս ցուցանել
(այսինքն՝ Հաղարատայ, որ էր ախարակ խորհրդան)
կարասցեն և խորհեալ զայս ի բազում աւուրս՝ հաստա-
տելին միաբանութեամբ զիրան ի վերայ Վաղարշու »:

Ուրեմն Հաղարատաւոյն ժողովը կը կազմէ. Պարսկեցի
չեն գիտեր զո՞ւ միւս ցուցանել իբր արժանի թագաւ-
րութեան:

Բ.

Փարս. էջ 11. տող 11 կ'ըսէ.

« Հասեալք (որի գնացողք) ի մանկան բարութեամբ
խելաբանելու ապարանս՝ շնորհն և անպարտպիցն թա-
ցելոցն ի տան՝ զամբիծսմ, առաւելապէս և առ օտարսն,
իւ է տեսանել յամենեցուն ընթրիս՝ որպէս և շնորհալոյս
ի վերայ միմեանց զերեւոյն բազմութիւնս »:

Գեղարքելի Դաւապետեան կ'ընթերցուի յորդոցմ փո-
խանակ զամբիծսմի, Բայց երկու բառերը պէտք է նշան-
կեցած ըլլային՝ որպէս զի զշնորհողը կարենար շփոթիւ
Պիտի առաւարկէինք ընթերցուի. « Շնորհն և անպա-
րտպիցն թացելոցն ի տան՝ շնամբել (յերէ)իցմ »:

Քիչ մը անընկալան է նաեւ յաշորդը. « առաւելապէս
և առ օտարսմ »: Ինչ կը նշանակէ որսի մեծ մասը
օտարներուն առ:

Կարելի չէ՛ առ աւատարմը բառի տեղ կարգաւ առ
հաւատարմը (բազմակիւր). ըստ այսմ՝ որսի մեծ մասը
կը վայելն հաւատարմը, որսացողը, բայց բան մը կը
շմոքիմ նաեւ անոնց՝ որ անգործ տունը թաւալած են:

Գ.

Փարս. էջ 111. տող 15.

« Ոմանք ի լեռնախոյզ աւագակաց ի մէջ անցեալ ու-
րացութեամբ վերտիկն » Վերջինը՝ Հ. Կ. կ'ուզէ
ըմպելիմ (Թերեւս Լաւագոյն՝ պարտէիմ):

Այստեղ լեռնախոյզ ուղղաբանի է լեռնախոյս.
աւագակները լեռները չեն խուղարկեր, բայց զբանները.
բայց կը փախլիմ՝ հաւանուած ժամանակ՝ ղեպ ի լեռ-
մերը:

Դ.

Փարս. էջ 2. տող 37.

« Զորմիւն առ նա սրբոյն Գրիգորի, զնիշտ պաշ-
տամամ աննիլի զնշատակութիւն սրբոյն »:

Մեծաբոյ Հ. Դաւապետեան կ'ուղղաբան. ըստ հիշտ
պաշտամամ տամնի:

Բայց կարելի չէ հասկնալ այսպէս որբաբանած
պարբերութիւն մը. « Ըստ հիշտ պաշտաման տամնի
զնիւհատալովութիւն սրբոյն »:

Վերջինը պարբերութիւնը կ'ընթերցուի այսպէս.

« Զորմիւն առ նա (առ Տրդատ) սրբոյն Գրիգորի,
զնիւհատեալովիշտ պաշտամամ (կոտց պաշտոն մատուցա-
նելէ համարեալ), զտամնիլ, զնախառակութիւն սրբ-
ոյն »:

Ինչ կը խորհի այս ուղղաբանութեանց մասին Հ. Կա-
հապետեան:

Հ. Կ. Տ. ԱՆԱԿԱՆԱՆ

ԱՆԻՄԱԶԱՄԱԻ ԽՆԻՐԸ.

Ընկերական բաժանութիւնը ազգեցութիւնը՝ լեզուի վը-
րայ. — Դասակարգային լեզու:՝

Ամէն ինչ որ իրական կեանքի մէջ բաժանուած մը յա-
ռալ կը բերէ, նոյնը յառաջ կը բերէ նաեւ լեզուի մէջ:
Լեզուն մարդկութեան պատկերն է, ու միայն իր զգա-
վարներուն:

Ուրեմն, եթէ լեզուական ստորաբաժանմանց պատճա-
ռը կ'ուզենք գիտնալ, պէտք է զիտենք թէ ինչ ոյժեր կան
որ մարդկութիւնը ալ և ալ խմբերու կ'անկատեն:

1. Ժամանակը. իւրաքանչիւր դարու մէջ ապրող

1. Դաւարդ ուսումնասիրութիւնը տե՛ս Բազմ. 1907,
յունուար էջ 25:

մարդկութիւնը իր գաղափարներով, բարբերով, հետեւաբար իր լեզուով՝ կը տարբերէ ուրիշ գարու մը մէջ աւարդ մարդկութենէն:

2. Աշխարհագրութիւնը. ո՛ր միայն այլ և այլ դար մէջ՝ այլ մի և նոյն լեզուն նոյն ազգի, նոյն դարու մէջ այլ և այլ ձեւեր կ'անուոյ միասնական՝ այն զԱւարտներով Համաժամա՝ որոնց մէջ կը շրխի. լեզուն մեղեդի մը չէ, այլ ներգաղնականութիւն մը՝ ուր միասնական թազմաթիւ մեղեդիներու կ'ունկնդրենք. իւրացանելի բառերով ընկալելով ինչն այն ներգաղնականութեան ժայնքին մէջ կը նստայ: Այն լեռները որ ուր գաւառ մը կը կազմեն, նոր բաղադրք մ'աւ կ'ողջէ կը շինեն, — ժայռէ:

3. Ընկերական քաղաքացիականութիւնը. նոյն դարու, նոյն քաղաքի մէջ տարբեր լեզու կը գործածեն կրթութեան և բանտի դասակարգը: Միջակերպար՝ ո՛ր միայն իր կենտրոն բոլոր Հայաստաններով, իր լեզունք իսկ աւելի բարձր կ'ողջէ քրեանալ գործարարէն: Գրագրութեան լեզուն շատ կը տարբերի ազատ սոսկականի մը լեզուէն:

Ուրիշ անգամ մը խոսեցանք դարերու յառաջ թերած քաղաքացիական վրայ: և ընկեցին այս սկզբունքը թէ արդեօք պէտք է դիմել դէպ ի գրաքար, ինչպէս քառորդ դար առաջ՝ շատերն զարգացականներ էր, թէ ըս. դիմել արդի աշխարհագրագր կոչուածը, որ կը դիմէ՝ զանի զնով՝ զէջ ի քերականութեան պարզութիւն և դիւրութիւն:

Այս նպատակը՝ շատերու Համար՝ ընկնել իսկ աւելորդ պիտի երեւէ, բայց թալլ առ թալլ պէտք է յառաջել և հիմնական կերպով զննել խնդիրը: Այս պիտի խօսինք Դասակարգային լեզուի վրայ, յետոյ գալաւաւաւ քաղաքացիական:

Թէ Հայերէն մէջ դասակարգային լեզու մ'է և արդի աշխարհագրագր անունանուն ալ, որ կը ներկայանայ իբրեւ ժողովրդական մկտուններու ներկայացուցիչ՝ մեզ կը ցուցնեն թազմաթիւ իրողութիւններ:

Գրագրութեան մասնաբաժնի պիտի ըսէք Սիրոյ ճիւղը: «Աստուծոյ փառք» ժողովրդային կ'ըսէ սակայն և Աստուծոյ սիրուն: Հուզով, որուն ծնունդը արդէն լեզուաբանական օրէնքով կը զուգակրէ՝ կը գործածուի ժողովրդեան մէջ. բայց գրագրութեան, կրթութեան դասակարգը երբեք պիտի չըսէ, — Համաքերպուելով լեզուաբանական պատմութեան պահանջներուն, — Սիրոյ ճիւղը, Աստուծոյ սիրունութիւնը:

Ի՞նչ է մարդու ք ձեւը և Մարդոյ չի աղաւաղումը ըլլալով Հանդիման՝ պիտի ընդունուի, ինչո՞ւ ոչ նաեւ Աստուծոյ, Սիրոյ, որ լեզուաբանական նշան օրէնքով եղած են:

Ժողովուրդը օրէնքը կը պահէ՝ առանց օրինազրքի մասին զազաւարք մ'ունենալու. արդի գրագրութեան ռամկական կը կարծէ զայն ընդունելը. բայց միանգամայն կը յայտարարէ թէ Ժողովրդական լեզունքն է իր գաղափարականը՝ ո՛ր գրաքարի. պէտք է Համաքերպել ուրեմն թէ գրաքար Աստուծոյ, Սիրոյ կ'ըսեն, բայց ինքը գրագրութեան ժողովրդեան դասը պաշտպանելու Համար՝ Աստուծոյ, Սիրոյ կ'ըսէ:

և Արդի աշխարհագրագր չի մէջ բուր որ Հուլովանները կը զգարն միանալու, ինչու լեզուաբան. վաղեւու չէ այլ եւս ըսել Տիտանայ, Հայկայ, այլ՝ Տիտամի, Հայկի: Ի՞նչէն այս ուղղութիւնէն ալ գաւա ղալաքարային ոգի յառաջ չի գար. միթէ այս եւս ժողովրդեան կամքին ուղղակի չէ՞ Հայկանք: Գրաքարի մէջ կ'ըսուի Աստուծոյ, Ժամբի, Լուսաւորի, ընդհանրական ժողովրդը կ'ըսէ Աստուծոյ ծածմայ, Լուսաւորայ և այս Հակուս մայն. քան զարուստ է իր մէջ՝ որ եկեղեցիք բառին վրայ մ մը կ'ենթադրէ՝ որպէս զի կարեւան Աստուծոյ ծածմայ ձեւով Հուլովն և ըսել. Եկեղեցիքայ:

Ինչպէս կարելի է ուրեմն խօսիլ Ժողովրդական առնուով՝ անոր կամքին հակառակող օրէնքներ արդարաւնեւ Համար: Ժողովրդը (և ոչ իսկ գրագրներու և խաթեր Համար) կը հրաժարի գրաքարի եւ Հուլովան:

Ինչը գործածելէ: Իսկ սակայն եւ Հուլովանիչ ընդունելու. թիւն աշխարհագրագրի մէջ գալթագրութիւն մը պիտի ըլլար:

Հոգիին գործածութիւնը ի՞նչ բանի մէջ կը գտնէ իր արդարեւեւ. գրաքարի՝ մէջ՝ ոչ. Ժողովրդեան բարբառն մէջ. բայց սա և Հոգուս Համար և կ'ըսէ. ուրեմն Հոգիին ձեւ մը ուրիշ բան չէ՝ բայց ի՞նչ դասակարգային ծածմանոցին ստեղծագործում մը:

Ինչո՞ւ մեր քերականութեան մէջ գոյութիւն ստացած են այնպիսի ձեւեր՝ որ ո՛ր գրաքարի մէջ կը գտնուեն, և ոչ ալ Ժողովրդեան քաղաքացիական: Ինչու մը յիշենք շատ ընչին է, բայց Հոգեբանական խոր շարժարթիւնը ունի:

Գրաքարը կ'ընդունի մէջ պահուած լեզու մ'է. Ժողովրդական բարբառը, ուր կը գտնուին աշխարհագրագրի ամենին վերջին ձեւերը, քաղաքացիական դասակարգին սեփականութիւն է:

Ընկերական դասակարգ մը, (միջակերպարէ և գրագրութեան քաղաքացիական) հաստատուելու խորում կը գտար կ'ընդունի և ամսին դասակարգին հետ շփոթուելէ. Հոգեբանական արտահայտութիւնը կը յայտնուի ձեւեր գործի մէջ ու նաեւ խօսեցիր. և ահա ստեղծուեցան քերականական ձեւեր՝ որոնց պարզութիւնը միայն դասակարգային ծածմանութիւնը կը մեկնուի. փոքր չէ թէ Հնագոյն ձեւեր ալ իրենց գոյութիւնը շարունակեցին, բայց այս աւելի զգէ՛լ լեզուն Համար որ պարզուելու փորձերն կ'ընէին քերականութիւններ ունեցաւ. ինչո՞ւ Հայ գրագրութեան, — Ժողովրդական լեզուի պաշտպան, — յանձն չառնուր Հոգու ամենութիւնը ըսել. . . ի հարկէ և ազատագրուած կան քաղաքացիական որ չի թալաւարք իրեն ոյն սեղ ու Հնչելու:

Այս օրինակներու շարքը կարելի էր երկարել մի առ մի ընկելով դիւրանունները, բայց երբ, և այն:

Մեզ Համար այսպեան ալ բաւական է խնդիրը սկզբունքի վրայ է, ինչ չափով որ ալ գործածուած ըլլայ ալ:

Ապառնութիւնը, մէկ հոգու վրայ կատարուած ըլլալուն Համար, օրինակ ինն, չի՞ գաղթի պատմութիւն ըլլալէ:

Մեր առօրեայ մամուլի գրագրները աշխարհագրագր պարզութիւն, իրական, սանդեցուցած՝ (սխալները միայն) կը բազմի, ինքնագործ, փաշտներու նման՝ անհուղափէան բարձր վրայ, նախկինէն առջեւ . . . հրաւիրութեան կենար:

Բայց ի՞նչ սկզբունքով որ կը գործեն. ի՞նչ պատճառներն կու տան իրենց վարձուցին: Այն պարագային յորում դասակարգային լեզուն չը ներկի ըլլայ, դատաւարներն չէ՞ միշտ Ժողովրդեան անունով խօսել, անոր Հակառակ գործած ժամանակ. ի՞նչ պէտք է ընել ուրեմն:

1. Աշխարհագրագրական ընդունել միայն իր վերջին ձեւերով, ինչպէս կը ներկայանան զանրեք ժողովրդը: (Ըստ այսմ սխալ պիտի ըլլայ ըսել՝ Աստուծոյ, սիրոյ, Բողոյ, Լուսաւորի, Խորեմացոյ, Եկեղեցւոյ, քանի որ ստեղծ աշխարհագրագրի ամենէն վերջին ձեւերը չեն):

2. Թէ Հայ գրագրական դասակարգային լեզու մը, ի՞նչ պէտք է ընդունի այս շարժանքներ: Շատեր կը կարծեն առաջին դրութեան պաշտպան ըլլալ, բայց ամենք ինչո՞ւ հետեւին այս երկրորդին: Թիւրախ դասակարգային լեզուի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ չէստուան է ո՛ր միայն Հայոց, այլ ամէն ազգի մէջ. որովհետեւ:

1. Ամեն ինչ յարգը կը ստանայ՝ ոչ միայն իր ունեցած ներքին յատկութեամբ, այլ նաեւ դիմել գործածողին յատկութիւններն: Մարդապաշարի մը սուրբ կերպ ընթանական նշան թաղաքացիական ունեւոր՝ ինչ որ գիշացելի մը ստեղծել. և սակայն այս վերջինս նախկինականութեան մ'ունի: Ինչ որ ամսիկին է, ունի եւ

բնույթ մը ուսման, Գործաւորի տարազը կրնայ ազդեալ ալ լըլլալ։ Բայց անուսականը յանձն չառնուր զայն գործածելը՝ Դոյն պարտաւան է նաեւ լեզուի համար, Փնտի որ մարդկային բնութիւնը այսպէս ստեղծուած է, և արժանապատւութեան ինչդեր մը կայ, կարելի է չկոր ձեռնայ կրեւութիւն ճանդէկ։

Ձ. Լեզուն ժողովրդեան մէջ աննշանաւ փոփոխմանց ենթակայ է, մինչդեռ գրական լեզուն պէտք է սեւեւ, հաստատուն ըլլայ բաւական ժամանակ՝ մինչեւ որ մեծ ծախսութեան անհասկնալի դառնալով՝ նոր լեզուի մը տեղիք տայ։

Ց. Հայ ժողովրդեան մէջ բառադրքի միայն փոքրիկ մէկ մասը կը գործածուի։ և՛ հասարակաց կրթութեան բացակայութեան պատճառաւ՝ բազմաթիւ բառեր կամ բայեր՝ բարձր գաղափարներ բացատրող, լեւն ենթարկուի իր գործածութեան, հետեւաբար փոփոխման շըրջանէն դուրս կը մնան։ սակցի ինչ յառաջ կու գայ։ Բառերու մէկ մասը՝ նորանոր ձեւեր կ'ընդունին, միւս մասը՝ իրենց հնագոյն վիճակին մէջ կը մնան։ այս պատճառաւ է որ գոյութիւն ունի արդի հայերէնի մէջ այնքան խառնակութեան գրաբար և աշխարհաբար ձեւեր, որու Այսպէս օրինակ ինն էրէ ձողու ամմամթիւնիւմ, Սիրու ծայլը և այլափոխ ձեւեր՝ ժողովրդեան մէջ ընդ այնքան լայն իրենց գրական գործածութիւններով անըտուռ ոչ մէկին արտասովոր և ուսմիկ պիտի հնչէին, Արդ արագուս դասակարգի միջամտութիւնն է որ այսպիսի խառնակութեան մը պիտի կարենայ կանոնաւորութեան վերածել։

Բ. Ամեն ազգի մէջ գոյութիւն ունի դասակարգային լեզուն, այսինքն է ընտրութիւն լաւագոյն ձեւերու։ Խառնային, օրինակ ինն, կ'ընտրէ Թոքսոյայի բարբառը, մինչդեռ վննափոխընդ լեզուարանական փոփոխութեան մէջ աւելի յառաջ ընթացած է և նորագոյն ձեւեր կը պարունակէ։ Բայց Թոքսոյայի լեզուն ընտրած ըլլալէ՝ առեւելք մը չէ իրեն ՀԱՏԱ Հնչել ԶԱՂԱՎ, ընտրելաւոյն հնչմամբ և ոչ եթէ ՀԱՂԱՎ՝ ինչպէս պիտի ըսէր Թոքսոյանոցն, և այլն։

Գ. Եթէ հարկ է որ գաւառներն եւ իրենց առանձնաւոր յատուկ լեզուն ունենան, նոյնպէս հարկ է որ նաեւ կըրթուած դասակարգը՝ ունենալով բարձրագոյն աստիճան գաղափարական զարգացման՝ բնականաբար իր լեզուովը աստիճան մընչի դասակարգել։

Զ. Լեզուի մէջ մեծ դեր ունի սովորութիւնը։ արդ գրական սովորութիւնը, դարերէ ի վեր գրեթե մէջ իրենց հաստատուն բնակութիւնն յօրինած, կարող լեւն շուտով տեղիք տալ մաքն նորաստու ձեւերու, զորս կը տաանայ գործածական լեզուն։

Է. Եթէ դասակարգային լեզուն ժողովրդեւ առնուած չէ անողջապէս, կարող է սակայն որ մը ժողովրդեան ստացուածը դառնալ, երբ սա փոխադարձաբար զարգեցներու ազդեցութիւնը կրելով և կրթութեան ենթակուելով, գրական լեզուն կ'ընդունէ։ Այսպէս եղած է ամեն եւրոպական քաղաքակրթութեւնը մէջ. Գաւառացին, Կրտայի մէջ, իր առանձին բարբառն ունի։ Բայց լրագրեր իրեն գրական բարբառը կը սովորեցնէ, զայն կը տարածէ ամենուրեք։

Կ. Կեցողութեւն եղական չէ և գոյութիւն չունի միայն Հայոց մէջ՝ համաշխարհի փորձառութիւնը կայ առեւելքին և այս փորձառութիւնը է ի նպաստ դասակարգային լեզուի։

Կը մնայ սակայն ընելը՝ Թէ ո՛վ է յօրինողը՝ այս գաւառագոյն լեզուին և ի՞նչ կերպով պէտք է յօրինուի։ Հոս երեք ճամբաներ կը ճեղգաւորուին մեր ալթին առջեւ. պէտք է

1. Գրաբարի չղովմաններ ընդունիլ ամբողջապէս և միանգամայն աշխարհաբարի թերահասկան նորագոյն բոլոր ձեւերը։

2. Թէ՛ գրաբարի միայն ձեւերը որ արտասովոր չեն, և աշխարհաբարի այն ձեւերը՝ որ ըսմիկ չեն հնչեր։

Յ. Թէ՛ առանց խառն կապուելու աշխարհաբարի և գրաբարի հետ, գուշակելով՝ լեզուին հակումներն և կամ, քը, ձեւերը նորագոյն ձեւեր (հոգի, զգացում, օրինակ ինն), հայերէնին աւելի ներգաղնակութիւն և կանոններ, որոն պարզութիւն տալու համար։

Ահաւասիկ ընտրութեան նոր սալարեցները՝ որ կը քննուին մեր առջեւ։

Հ. Կ. Տ. ՍԱՆՊԱՆՆ

ՆՈՐԱՍԻՆԸ

Նոր է ծննած։ Արցունքներու մէջ Թաղուած Սիրուն բերեւոր ըլլմոր կորսեւած մայրը կը փրնտեն։ — Ո՛ր է ո՛ր Համբոյրը մօր՝ խաղաղիչ։

Ո՛ր զըզուանները, զըրկունները կըզկաթ, Ո՛ր է այն ճանշն ըսպիտակ, Ո՛ր այն անկառն հակած իրեն ճակատին, Ո՛ր զաստիք ո՛ր, ո՛ր տարին։

Փայտէ բնկբեկ որդանն անշարժ է և նեղ, Ո՛վ գինք պիտի օրօթէ, Գրեթէ արմինը կիսամերկ, ո՛ր, ո՛վ գինք Պիտի շուշուով տաքցնէ։

Ամեղ մանուկ, գուցէ քեզի քեզ համար Հարուած մը սուր դաշոյնի Դանքն ըլլալ, կենքին աւելի՛ սուր ցաւեր Ունի ըզքեզ խոցելու։

Կրթի՛ ան դողով մը կը ծածկէ մեղկութեամբ կոպերուն մէջ իր աշքեր։ Կարծես կ'ըտած զրտած աշխարհն անտեսել Զար զըտնելէն սարսափած։

Կրթի՛ ապշութեամբ ցած ձեղունին կը նայի Ուր արեան չոր իթեր կան։ Կը դիտէ ան հոն նեկարուած մարդերու ձիբնաւոր մշտածուի։

Կրթ շրտեսած երկրորդ մէջ, ո՛վ Աստուած, Աստուղներուն բարութիւն, Առաստաղ մ'է իր սեւ երկինք, ուր տեղ լոկ Զարութիւններ կը կարգայ։

Կուրսէն՝ ողբեր, դաշոյններու շառանքեր, ձիբեր, լացեր կը լըսուին։ Մահերու յորդ հեղեղ՝ արեան ալթով փողոցներուն մէջ բոլոր։

Ո՛ր, իր շուրջն ալ, սեւ քաթայում մը նիւթի, Դուռը կտորած, երբուն, Պատուհաններն շարժութիւն, հագուստներ Պատուած՝ արեան բիծերով։

Եւ ինքը այս աւերին մէջ մոռցուած Եւ զըզկուած իր մօրմէն, Առաստաղաթոր, նօթիւթիւնն ընկճուած, Այդ կողովուտն, արեւնի